

OBSAH

1. Úvod

POSILÁNÍ KNIHY	9
VÝVOJ REKONSTRUKCE ZVÍŘAT	10
První fáze: legendy a pověsti	10
Druhá fáze: zpodobnění žijících dosud neznámých druhů	13
Cesta k systému přírody	
Rekonstrukce nosorožců	
Rekonstrukce kytovců	
Rekonstrukce lidoopů	
Třetí fáze: první rekonstrukce na odborném podkladě	23

2. SLAVNÁ PALEONTOLOGICKÁ NALEZIŠTĚ SAVCŮ

SPODNÍ KRIDA: LIAONING, SV. ČINA	26
STŘEDNÍ EOCÉN: MESSEL U DARMSTADTU, GEISELTAL U HALLE N. S. A ENSPEL, NĚMECKO	26
SVRCHNÍ EOCÉN A SPODNÍ OLIGOCÉN: OÁZA FAYUM V SEVERNĚM EGYPTE	28
SVRCHNÍ MIOCÉN: EPPELSHEIM V PORÝNÍ	29
NALEZIŠTĚ SAVCŮ NA OSTROVECH	30
ASFALTOVÁ PAST VE SVRCHNÍM PLEISTOCÉNU: RANCHO LA BREA U LOS ANGELES, STÁT KALIFORNIE, USA	32

3. JAK SE SAVCI VYVÍJELI

ZÁVĚR DRUHOHOR – KONEC VĚKU PLAZŮ	33
NOVÉ POJETÍ VYŠŠÍCH OBRATLOVCŮ AMNIOTŮ	34
PŘEDPOKLÁDANÉ „MĚKKÉ“ ZNAKY HRAJÍ VÝZNAMNOU ÚLOHU	35
KLÍČ K PŘESNÉMU URČENÍ SAVCŮ: CHRUP	36
VÝVOJOVÉ PROMĚNY KONČETIN	37
ROZŠÍŘENÍ SAVCŮ DNES A V MINULOSTI – TEORIE MIGRACE	38
VĚK SAVCŮ A ZAČÁTKY VÝVOJE SAVCŮ V NEJSTARŠÍCH DRUHOHORÁCH	41

4. SAVCI DRUHOHOR

Multituberculata: <i>Taeniolabis</i> , <i>Ptilodus</i>	43
Triconodonta: <i>Jeholodens</i> , <i>Repenomamus</i>	

5. SAVCI PALEOCÉNU A EOCÉNU

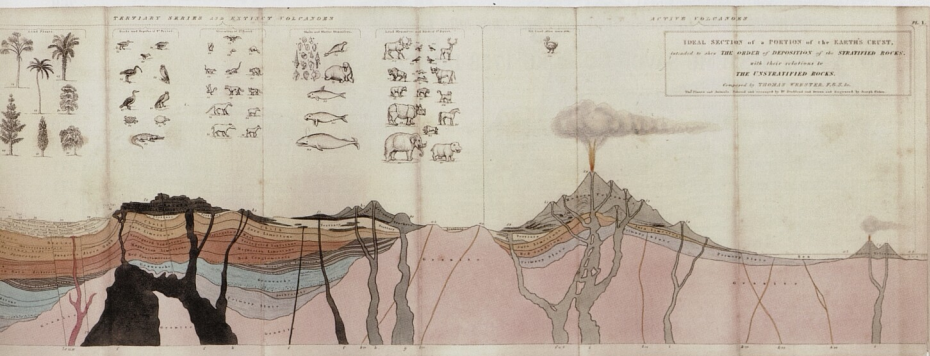
Proteutheria: <i>Leptictidium</i>	47
Pholidota, Eomanidae a ? Xenarthra: <i>Eomanis</i> , <i>Eurotamandua</i>	
ARCHAICTÍ KOPYTNÍCI	52
Condylarthra	54
Phenacodontidae: <i>Phenacodus</i>	
Arctocyonidae: <i>Arctocyon</i> , <i>Chriacus</i>	
Dinoceráti Severní Ameriky: <i>Probathyopsis</i> , <i>Bathyopsis</i> , <i>Uintatherium</i> , <i>Eobasileus</i>	
Dinoceráti Asie: <i>Prodinoceras</i> , <i>Eudinoceras</i> , <i>Mongolotherium</i> , <i>Goblatherium</i>	
Embrithopoda: <i>Arsinoitherium</i> , <i>Crivadiatherium</i> , <i>Palaeoamasia</i>	
Pantodonta: <i>Coryphodon</i> , <i>Titanoides</i>	

PRÁVÍ KOPYTNÍCI	68
Perissodactyla (lichokopytníci); Hippomorpha (vývoj koňovitých)	68
Palaeotheriidae: <i>Propalaeotherium</i> , <i>Palaeotherium</i>	
Ceratomorpha (předchůdci nosorožců)	76
Amynodontinae: <i>Metamynodon</i> , <i>Amynodon</i>	
Artiodactyla (sudokopytníci)	80
Oreodontoidea: <i>Merycoidodon</i> , <i>Agriocoeurus</i> , <i>Phenacocoelus</i> , <i>Eporeodon</i>	
Leptomerycidae: <i>Archaeomeryx</i>	
Haplobunodontidae: <i>Anthracobunodon</i>	
6. PREDÁTOŘI STARŠÍCH TŘETIHOR: KREODONTI, MESONYCHIDI	90
Hyaenodontidae: <i>Megistotherium</i> , <i>Hyaenodon</i>	
Oxyaenidae: <i>Oxyaena</i> , <i>Patriofelis</i>	
Mesonychidae: <i>Mesonyx</i> , <i>Sinonyx</i> , <i>Pachyaena</i>	
7. ENDEMIČTÍ SAVCI MADAGASKARU (A NĚKTERÝCH KOMORSKÝCH OSTROVŮ)	102
Primates, Prosimii, Lemuridae, Megaladapinae: <i>Megaladapis</i>	
8. ENDEMIČTÍ VAČNATCI AUSTRÁLIE (AUSTRALIDELPHIA)	106
Diprotodontia: <i>Phascolonius</i> , <i>Zygomaturus</i> , <i>Diprotodon</i>	
Thylacoleonidae: <i>Thylacoleo</i>	
Macropodidae: <i>Procoptodon</i>	
9. VZNIK KYTOVCŮ (CETACEA)	116
Z MINULOSTI KYTOVCŮ	117
FOSILNÍ DOKLADY	118
PRÁVÍ PŘEDKOVÉ KYTOVCŮ	119
Pakicetinae: <i>Pakicetus</i> , <i>Ambulocetus</i>	

Ideální obraz zemské kúry spolu s vývojem rostlin a živočichů Thomase Webstera a Williama Bucklanda z roku 1830 je jedním z prvních pokusů znázornit stavbu zemské kúry. Vznikl jako společná práce anglických badatelů a vyšel tiskem dvakrát v Bucklandově díle *Geologie a mineralogie* r. 1837 a 1858. Webster nejprve vypracoval spodní část, složitý řez nejstaršími hlubinnými „granity“ a usazenými horninami s průniky mladších vyvřelín a rudních žil, a navrhl odstíny barev hornin – tabule byly ve všech výtiscích ručně kolorovány. Buckland sestavil v horní části tehdejší představu o vývoji života na Zemi. I když je tento první pokus poplatný stavu tehdejšího poznání, je podivuhodně přesný a názorný a svědčí o vysoké úrovni anglické přírodovědy, která tehdy měla evropský primát. V době jeho vzniku podnikal Charles Darwin plavbu kolem světa na lodi *Beagle* (1831–1836) a vezl si s sebou jiné geniální dílo té doby – *Principy geologie* od Charlese Lyella.

10. PRAVÉ ŠELMY (CARNIVORA)	122
VLASTNOSTI ŠELEM	123
PŮVOD ŠELEM	124
PSOVITÉ A MEDVĚDOVITÉ ŠELMY V ŠIRŠÍM SMYSLU (CANIFORMIA, CANOIDEA)	125
Amphicyonidae	
Medvědovití, Ursidae: <i>Ursus</i> , <i>Arctodus</i> , <i>Ursavus</i> , <i>Ballusia</i>	
KOČKOVITÉ ŠELMY V ŠIRŠÍM SMYSLU (FELIFORMIA)	131
Viverridae: <i>Ictitherium</i>	
Kočkovité šelmy (Felidae)	134
Velké kočkovité šelmy	134
Jeskynní lev (<i>Panthera leo spelaea</i>)	
Severoamerický lev (<i>Panthera leo atrox</i>)	
11. ŠAVLOZUBÍ PREDÁTOŘI – ŠAVLOZUBCI	137
PŮVOD A TRÍDĚNÍ ŠAVLOZUBCŮ	137
SMYSL MODELU ŠAVLOZUBCŮ	139
ROZŠÍŘENÍ ŠAVLOZUBÝCH ŠELEM	141
Hoplophoneinae: <i>Hoplophoneus</i> , <i>Eusmilus</i>	
Nimravinae: <i>Dinictis</i> , <i>Nimravus</i>	
Barbourofelinae: <i>Barbourofelis</i> , <i>Sansanosmilus</i>	
Machairodontinae: <i>Homotherium</i> , <i>Machairodus</i>	
Marsupialia, Ameridelphia, Borhyaenidae: <i>Thylacosmilus</i>	
12. CHOBOTNATCI (PROBOSCIDEA), DESMOSTYLLIA, SIRENIA	155
CHOBOTNATCI OBECNĚ	155
POČÁTKY CHOBOTNATCŮ	159
Meritéria: <i>Moeritherium</i>	
Palaeomastodontidae: <i>Palaeomastodon</i>	
Phiomidae: <i>Phiomia</i>	
Gomphotheriidae: <i>Gomphotherium</i> , <i>Tetralophodon</i>	
Platybelodontidae: <i>Platybelodon</i>	
Elephantidae: <i>Anancus</i> , <i>Zygodon</i> , <i>Primelephas</i> , <i>Archidiskodon</i> , <i>Elephas</i> , <i>Loxodonta</i>	
Mamut – <i>Mammuthus primigenius</i>	
Deinotheriidae, dinotéria: <i>Deinotherium</i> , <i>Prodeinotherium</i>	

OSTROVNÍ CHOBOTNATCI	186
----------------------------	-----

Palaeoloxodon, Elephas

Mammuthus primigenius ssp.

Desmostylla: *Desmostylus, Paleoparadoxia, Behemotops*

Sirenia: *Prorastomus, Pezosiren, Protosiren, Halitherium, Metaxytherium, Hydrodamalis*

13. LICHOKOPYTNÍCI (PERISSODACTYLA) 193

PŮVOD A TRÍDENÍ LICHOKOPYTNÍKŮ	193
--------------------------------------	-----

Vývoj čeledi koňovitých

Brontotéria Severní Ameriky: *Brontotherium, Menodus, Brontops, Dolichorhinus*

Brontotéria Asie: *Titanodectes, Embolotherium*

Chalikotéria: *Grangeria, Chalicotherium, Schizotherium, Moropus*

Schizotheriinae: *Schizotherium, Moropus, Ancylotherium*

Rhinocerotidae: *Baluchitherium, Indricotherium, Elasmotherium, Coelodonta*

14. SUDOKOPYTNÍCI (ARTIODACTYLA) 216

PŮVOD A TRÍDENÍ SUDOKOPYTNÍKŮ	216
-------------------------------------	-----

ČASNÍ PŘEŽÝVAVCI (TYLOPODA)	218
-----------------------------------	-----

Tylopoda, Protoceratidae: *Protoceras, Synthetoceras*

PRAVÍ PŘEŽÝVAVCI (RUMINANTIA)	222
-------------------------------------	-----

Cervidae: *Cervalces, Megaloceros*

Giraffidae: *Giraffokeryx, Samotherium, Sivatherium, Helladotherium, Libytherium*

Bovidae: *Myotragus balearicus*

NEPŘEŽÝVAVÍ SUDOKOPYTNÍCI (NONRUMINANTIA)	233
---	-----

Antracotheriidae: *Anthracoherium, Bothriodon, Elomeryx, Brachyodus*

Entelodontidae: *Entelodon, Daeodon, Archaeotherium*

15. SAVCI JIŽNÍ AMERIKY A VELKÝCH ANTIL 240

HISTORIE TŘETIHOŘNÍHO OSTROVNÍHO KONTINENTU	240
---	-----

„KOPYTNÍCI“ (MERIDIUNGULATA)	243
------------------------------------	-----

Litopterna: *Macrauchenia, Thoatherium, Theosodon*

Notoungulata: *Thomashuxleya, Toxodon, Nesodon, Notostylops, Hegetotherium, Scarritia, Homalodotherium,*

Mixotodaxon

Astrapotheria, Pyrotheria: *Trigonostylops, Astrapotherium, Pyrotherium*

CHUDOZUBÍ (XENARTHRA)	256
-----------------------------	-----

Xenarthra, Pilosa: *Scelidotherium, Megatherium, Nothotherium*

Ostrovní chudozubí: *Megalocnus, Miocnus, Acratocnus, Parocnus*

VACNATCI (MARSUPIALIA)	266
------------------------------	-----

Ameridelphia, Borhyaenidae: *Borhyaena, Thylacosmilus, Prothylacynus*

PLOSKONOSÍ PRIMÁTI	267
--------------------------	-----

Primates, Anthropoidea, Ceboidea: *Branisella, Xenothrix, Antillothrix, Paralouatta*

MORČATOVITÍ HLODAVCI (CAVIOIDEA)	268
--	-----

Cavioidea: *Cavia, Hydrochoerus, Dasyprocta, Chinchilla, Capromys*

16. VÝVOJ SYSTÉMU SAVCŮ OD ROKU 1758 DO SOUČASNOSTI 269

C. LINNAEUS, 1758	269
-------------------------	-----

Linného *Mammalia animalia*, savci

G. CUVIER, 1817	270
-----------------------	-----

G. G. SIMPSON, 1945	270
---------------------------	-----

M. C. MCKENNA A S. K. BELL, 1997	271
--	-----

SYSTÉM DLE MOLEKULÁRNÍCH DAT	271
------------------------------------	-----